

**СЕКЦІЯ 1
УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ
РЕСУРСАМИ ТА ЗБАЛАНСОВАНЕ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

**SECTION 1
LAND ADMINISTRATION
AND SUSTAINABLE
USE OF NATURAL RESOURCES**

Бойко Олег
к.с.-г.н., доцент
Потапський Юрій
к.с.-г.н., доцент
Додурич Валерій
старший викладач

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Останнім часом відбувається наростання екологічних проблем в сфері використання земельних ресурсів. Формування ефективної земельної політики, а також визначення цільових показників управління земельними ресурсами потребують наявності чітких нормативних документів, які б дозволяли, використовуючи наявні інформаційні джерела, оцінити впливи на навколишнє середовище і кількісно оцінити екологічну ефективність діяльності господарюючих суб'єктів – землекористувачів.

Найвищу доказовість результати оцінки екологічної ефективності землекористування будуть мати в тому випадку, якщо вона буде здійснюватися відповідно з міжнародними стандартами в галузі управління навколишнім середовищем.

Відповідно до цього, *метою роботи є* аналіз адаптованості сучасного земельно-кадастрового обліку в Україні для оцінки показників стану навколишнього середовища (землі) згідно з міжнародним стандартом ISO 14031 “Управління навколишнім середовищем. Оцінка екологічної ефективності” [1].

Методологія екологічної оцінки. Система управління навколишнім середовищем передбачає структурований процес для досягнення постійного поліпшення, а швидкість і розмах цього процесу повинні визначатися з врахуванням економічних та інших обставин. Слід також мати на увазі, що створення і введення в дію системи управління навколишнім середовищем саме по собі необов'язково призводить до негайного зменшення негативного впливу на довкілля, але інтеграція оцінки екологічних аспектів із загальною системою адміністративного управління дозволяє ефективніше впроваджувати заходи щодо охорони довкілля і визначати їх результативність.

Оцінка екологічної ефективності використання земель потребує наявності

достатньої, періодично поновлювальної інформації, що різнобічно характеризує стан земельних ресурсів. Основним джерелом такої інформації слід вважати державний земельний кадастр.

Відповідно до стандарту, оцінка екологічної ефективності – це внутрішній процес управління, що використовує показники, одержані на базі інформації, яка дозволяє зрівняти минулу та поточну екологічну ефективність організації із критеріями цієї ефективності [1].

Оцінка екологічної ефективності має відповідати місцю розташування і типу організації, її потребам та пріоритетам, бути економічно ефективною й становити частину регулярних ділових функцій і діяльності землекористувачів. Інформація, одержана при такій оцінці, дозволяє: визначити необхідні дії для забезпечення відповідності екологічної ефективності організації встановленим критеріям; ідентифікувати важливі екологічні аспекти; виявити можливості удосконалення управління екологічними аспектами (наприклад запобігання забрудненню земель); виявити тенденції зміни екологічної ефективності; підвищити ефективність і результативність всієї діяльності організації; ідентифікувати стратегічні можливості.

Міжнародний стандарт ISO 14031 визначає такі сім показників стану навколишнього середовища, що характеризують стан поверхневого шару землі в місцевому або регіональному масштабі:

Поблизу об'єктів організації: 1) концентрація певних забруднювачів у поверхневих шарах ґрунту у визначених місцях; 2) концентрація певних поживних речовин у ґрунті;

У певному районі: 3) площі відновлених земель; 4) площі, відведені для поховання відходів; туризму; зайняті болотами; 5) неокультурені та несільськогосподарські площі; 6) території, що охороняються; 7) ерозія поверхневого шару ґрунту, що піддається виміру.

Оцінка екологічної ефективності здійснюється шляхом аналізу динаміки цих показників у часі, на основі чого робляться висновки про результативність екологічної політики землекористувачів (підприємств та організацій) [5].

Аналіз відповідності управління землекористуванням стандартам екологічної оцінки.

Проаналізуємо, на скільки діюча в Україні система державного земельного кадастру здатна забезпечити інформаційну базу для оцінки екологічної ефективності землекористування підприємств та організацій згідно з стандартом ISO 14031.

Відповідно до ст. 203 Земельного кодексу України [2], одним з елементів кадастрового обліку якості земель є збір відомостей про ступінь забруднення ґрунтів. Тобто, земельно-кадастрова інформація має містити дані про концентрацію забруднювачів у поверхневих шарах ґрунту. Водночас, згадана інформація нині збирається та опрацьовується у процесі систематичних спостережень, які здійснюються у складі моніторингу земель. Відомості про концентрацію поживних речовин у ґрунті у земельно-кадастровій інформації, як окремий інформаційний шар не обліковуються. Але, незважаючи на це, опосередковано ці дані можуть бути одержані з матеріалів бонітування ґрунтів сільськогосподарських угідь, де вони використовуються для порівняльної характеристики родючості ґрунтів. Для аналізу динаміки вмісту поживних речовин у ґрунтах необхідно додатково залучити матеріали державного моніторингу ґрунтів і агрохімічної паспортизації земель

сільськогосподарського призначення [3].

Неокультурені площі в певному районі можуть бути визначені як значення графи бб – сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом, ділянки, які не обробляються і не вкриті лісом, але на площі понад 25% покриті деревною або напівдеревною рослинністю (папороті, вереск, рокитник та ін.), а також рослинами з низькими поживними властивостями; незаймані степові заповідні землі [4].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок про те, що існуючий земельно-кадастровий облік в значній мірі забезпечує інформаційну базу для здійснення оцінки екологічної ефективності землекористування відповідно з критеріями міжнародного стандарту ISO 14031.

Список використаних джерел

1. Kuhre W. Lee. ISO 14031 – Environmental Performance Evaluation (EPE). Book 4: Practical Tools and Techniques for Conducting an Environmental Performance Evaluation / Prentice Hall, 1997. – 480 p.
2. Земельний кодекс України [Текст] : Прийнятий 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
3. Про затвердження Положення про моніторинг земель [Текст] : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.1993 р. № 661 // Земельне законодавство України: Збірник нормативних актів судової та арбітражної (господарської) практики: У 2-х кн. – К.: Урожай, 2002. – Кн. 2. – С. 33-35.
4. Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми № б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем) [Текст] : Наказ Держкомстату України від 05.11.1998 № 377 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 50. – 218 с.
5. Євсюков, Т. О. Деякі підходи до екологічної оцінки стану землекористування на основі даних земельного кадастру [Текст] / Т. О. Євсюков, А. Г. Мартин // Землевпорядний вісник. – 2004. – № 2. – С. 65-69.

Бондар Олександр

аспірант

Науковий керівник: член-кор. НАН України, д.с.-г.н., професор Ткач В.П.

Український науково-дослідний інститут лісового господарства

та агролісомеліорації імені Г. М. Висоцького

м. Харків

ТИПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІСІВ ВОДОЗБОРУ РІЧКИ ПСЕЛ

З розвитком науково-технічного прогресу на планеті, з масштабами освоєння природних ресурсів постає проблема раціонального використання та збереження лісових екосистем. Лісові біогеоценози найбільше корисно впливають на здоров'я людини, а також лісові насадження є джерелом заготівлі деревини та одночасно виконують важливі водоохоронні захисні функції. Основним напрямком посилення цих функцій при одночасному використанні лісу як сировини є ведення лісового господарства за водозборами рік.

Річка Псел (Псьол) бере свій початок поблизу села Сократів на висоті близько